

François Millet

fransk målare, född 1814, död 1875, räknas inte av alla till de stora. Har man som jag gått på hembesök i församlingarna, är man varje fall övertygad om att han hör till dem vars konst lever i folkets hjärtan. Han var fattig son till en fattig bonde, som dog i sina bästa år av överansträngning, och av en mor, som dog i sorg över en son som bara målade, utan att kunna förtjäna ett anständigt levebröd. Och, vill jag tillägga, av en mormor, vars sista ord, när han lämnade föräldrahemmet var: "Jag skulle hellre se dig död, barn, än olydig och upprorisk mot tio Guds bud ... Kom ihåg att du är först och främst kristen, sedan konstnär."

Kritikerna klagade på att det saknades glädje i hans konst. Millet svarade: "Jag vet inte vad glädje är, jag har aldrig sett den. Den enda glädje jag känner till, är lugn och stillhet."

Håns medkänsla med de arbetande och betungade går igenom hans konst. Om hans nu så ofta reproducerade Aplockerskorna sade man att de tre kvinnorna är som kråkskrämmor och att målningen präglas av fulhet och vulgaritet, om Mannen med hackan att han är ett monster med ett imbecillt grin i ansiktet. Värst var att man såg socialistisk propaganda i hans målningar, ett uppmuntrande av social revolution, framtvungad av hat mot de bättre lottade. Millet svarade: "Konstens uppgift är att lära kärlek, inte hat."

Och var kärleken har sin källa, har han antytt i målningen Angelus, där bonden och hans hustru står på potatisåkern, några säckar potatis ligger i skottkärran, skymningen faller på, och från kyrktornet tonar klangen från klockan, som ringer Angelus, den ringning som beledsagas av ängelns hälsning med bud om inkarnationens under, undret att Gud steg ned och tog gestalt i en ringa, arbetande och föraktad människa.

Millet hann bli erkänd före sin död. Han, som med sin familj ofta fått frysa för att han inte hade råd att köpa ved, fick tavlor sålda till svindlande priser. Ändå var han inte lycklig. Han sörjde över fransk-tyska kriget 1870-71 och över blodsutgjutelsen i de inre oroligheter som skakade nederlagets Frankrike. Han suckade: "O Satan, ska du aldrig sticka ditt svärd i skidan?"

Några dagar före sin död, vid jultid 1875, såg han endödligt sårad hjort, förföljd av hundar, söka skydd i hans trädgård och dö där "Stackars stumma djur", sade han, "hans död är en symbol, den säger mig, att också mitt slut är nära."

(Sven Danell: SAGT INFÖR DÖDEN - KONSTNÄRER, SIARE OCH SKALDER)